

dr hab. Paweł Waszkiewicz, prof. UW
Katedra Kryminalistyki
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 20 czerwca 2024 r.

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym Pana Doktora Kamila Mamaka

1. Uwagi wstępne

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu Doktorowi Kamilowi Mamakowi, w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne. Dyrektor Administracyjny Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 11 kwietnia 2024 r. poinformował mnie, że Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Jagiellońskiego Uchwałą nr 48/IV/2024 z dnia 8 kwietnia 2024 r. powołała Komisję habilitacyjną, w składzie której znalazłem się jako recenzent wskazany przez Radę Doskonałości Naukowej. Po potwierdzeniu drogą mailową wyrażenia zgody na sporządzenie recenzji w tym postępowaniu otrzymałem drogą pocztową od Przewodniczącego Dyscypliny Nauki Prawne UJ wszystkie niezbędne materiały.

Zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm. - d. Ustawa) *Recenzenci, w terminie 8 tygodni od dnia doręczenia im wniosku, oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymoganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2, i przygotowują recenzje.*

Jednoznacznie w tym zakresie wypowiada się również Rada Doskonałości Naukowej wskazując w swoim „Poradniku. Recenzje w postępowaniach o awans naukowy”, że *sformułowanie konkluzji opinii recenzenta, pozytywnej albo negatywnej, może być podyktowane wyłącznie oceną osiągnięć naukowych wskazanych przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jako mających stanowić znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny.*

(...) *Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że opinia dotycząca osiągnięć naukowych powinna zawierać następujące elementy: 1) stwierdzenie, czy wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się co najmniej: a) 1 monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, (...)*

2) ocena wraz z uzasadnieniem, czy wskazane osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny.

Należy także wskazać, że pozytywna konkluzja opinii recenzenta wymaga łącznie zarówno potwierdzenia spełnienia wymogu określonego w punkcie pierwszym, jak i wyrażenia pozytywnej oceny, o której mowa w punkcie drugim. **Brak jest natomiast podstaw, by recenzenci – formułując ostateczną konkluzję swoich opinii – mogli brać pod uwagę inne aspekty niż wyżej wskazane¹.**

Art. 291 ust. 1 pkt 1-3 Ustawy zawiera jednak także dwa inne warunki konieczne do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Oprócz wskazanego wyżej posiadania w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (Art. 291 ust. 1 pkt 2) to także posiadanie stopnia naukowego doktora (Art. 291 ust. 1 pkt 1) oraz wykazywanie się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (Art. 291 ust. 1 pkt 3). W świetle przepisów Ustawy oraz Poradnika RDN ocena spełnienia tych dwóch pozostałych warunków należy do całej komisji habilitacyjnej powołanej w danym postępowaniu, zapewne w trakcie kolokwium habilitacyjnego.

Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w swoim piśmie z dnia 18 kwietnia 2024 r. w zakresie oczekiwanej recenzji zawarł ocenę tego, czy osiągnięcia naukowe Pana Doktora Kamila Mamaka odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy. Niniejsza recenzja stanowi zatem przede wszystkim ocenę osiągnięć naukowych Habilitanta pod kątem wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, ale zawiera również ocenę wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

2. Ocena osiągnięć naukowych wskazanych przez Habilitanta

Jako osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy Habilitant w swoim wniosku z dnia 14 grudnia 2023 r. wskazał monografię: K. Mamak, *Robotics, AI and Criminal Law: Crimes against Robots*, Routledge 2023, s. 144. *Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny* złożony przez Habilitanta razem z ww. wnioskiem zawiera szereg innych, niż wskazana monografia, prac opublikowanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Są wśród nich dwie monografie naukowe, 9 rozdziałów w monografiach

¹ Rada Doskonałości Naukowej, *Recenzje w postępowaniach o awans naukowy. Poradnik*, 2022, online: <https://www.rdn.gov.pl/dl/262/attachment/c37685/Recenzje%20w%20post%C4%99powaniach%20o%20awans%20naukowy-skompresowany.pdf> dostęp 5 czerwca 2024 r., s. 12. Wyróżnienie własne.

naukowych oraz 16 artykułów w czasopismach naukowych. Ustawa jako warunek konieczny nadania stopnia doktora habilitowanego wymaga posiadania w dorobku osiągnięć (liczba mnoga) naukowych lub artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy). Dlatego w niniejszej recenzji osiągnięcie wskazane przez Habilitanta zostanie uznane jako mające spełniać warunek zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy a pozostałe opublikowane po uzyskaniu stopnia naukowego doktora prace jako dopełniające warunek osiągnięć naukowych (więcej niż jednego osiągnięcia naukowego).

2.1. Ocena osiągnięcia naukowego K. Mamak, *Robotics, AI and Criminal Law: Crimes against Robots*, Routledge 2023, s. 144.

Książkę Habilitanta otwierają dwa (retoryczne na tym etapie) pytania: *What is wrong with kicking a robot? Should the law respond to such an action?* (s. 1). Określają one główną oś rozważań prowadzonych w całej monografii, tj. w jakim stopniu ataki na roboty realizujące różne funkcje i zadania znajdują się w obszarze zainteresowania ustawodawcy obecnie, jak i dlaczego mogą lub powinny znaleźć się tym obszarze. Dotyczy to przede wszystkim możliwych i potencjalnych reakcji właściwych dla prawa karnego. Jak na książkę z obszaru dyscypliny nauk prawnych (nie tylko autorstwa osoby mającej swój główny punkt aktywności w Polsce) jest to zdecydowanie oryginalne podejście. Oczywiście są publikacje dotyczące wycinków tej tematyki, również pisane przez prawników (także w Polsce), ale nie wpływa to na nowatorstwo podjętego przez Habilitanta tematu. Nie było do tej pory pracy zawierającej zarówno szerszy kontekst zjawiska, jak i przeglądu bardziej szczegółowych zagadnień. Monografia autorstwa Habilitanta zdecydowanie nie ma charakteru „przyczynkarskiego”, ale porządkujący omawiane zagadnienie/a, pokazujący jego wielowarstwowość oraz znaczenie społeczne i prawne. Wybór tematu zasługuje na szczególne uznanie, zwłaszcza kiedy jeden z użytych w tytule elementów (AI) jest odmieniany w ostatnich kilkunastu miesiącach (zwłaszcza od udostępnienia modelu ChatGPT w listopadzie 2022 r.) przez wszystkie przypadki nie tylko przez dziennikarzy, influencerów lub celebrytów, ale także przez osoby ze środowiska akademickiego, w tym z dyscypliny nauki prawne. Dla Habilitanta przedmiot Jego monografii nie stanowi jednak efektu chwilowej akademickiej mody, ale fragment obszaru, który eksploruje poznawczo od co najmniej 2017 r. (książka K. Mamak, *Prawo karne przyszłości*, Wolter Kluwer, Warszawa 2017, s. 262). W dużej mierze książka stanowi podsumowanie prac prowadzonych przez Habilitanta w poprzedzających jej wydanie latach. Dzięki temu nie zawiera ona powielanych mitów, obiegowych opinii czy typowych dla publikacji/wystąpień na ten temat uproszczeń i wynikających z powierzchownego podjęcia jakiegoś

wątku błędów oraz przeinaczeń. Autor nie zajmuje się w recenzowanej książce najpopularniejszymi wątkami, tj. zagrożeniami i korzyściami ze strony AI w formie robotów, czy nawet odpowiedzialnością karną AI/robotów, ale ochroną prawną robotów/odpowiedzialnością karną za ataki na nie. Dokładnie tym, czego dotyczą dwa otwierające książkę zdania.

Autor w rozdziale wprowadzającym (*Introduction*) jasno określa ramy książki i jednoznacznie wyjaśnia podstawowe dla omawianej tematyki pojęcia. Dotyczy to kluczowego pojęcia AI, które autor prezentuje w dwóch kontekstach – koniecznego elementu robota (myślącego elementu) oraz religijnym (s. 4). Podobnie w przypadku robota, prawa karnego oraz przestępstwa. W przypadku robota pojawia się – następnie konsekwentnie przestrzegane - zastrzeżenie, że praca dotyczy faktycznie dostępnych w trakcie jej pisania technologii (ew. możliwych do przygotowania z zastosowaniem dostępnych technologii) a nie futurystycznych wizji, nawet jeżeli wszystko wskazuje na to, że mają oparcie w obecnym stanie wiedzy. Rozdział ten zawiera też informacje o tym, czego Autor nie będzie omawiał w swojej pracy. Wskazuje też na metody badawcze zaczerpnięte z „tradycji” filozoficznej i prawnej wykorzystane w toku prac nad książką (przede wszystkim metoda dogmatyczna). Zwraca (słusznie) uwagę, że wybrana tematyka wymaga interdyscyplinarnego podejścia. Niewątpliwie dla pomyślnego efektu pomocne było wykształcenie i doświadczenie naukowe Habilitanta zarówno w dyscyplinie nauk prawnych, jak i filozofii.

Autor w pierwszym rozdziale (ale tak naprawdę całej swojej książce) nie wprowadza „klasycznych” elementów, takich jak cele badawcze, pytania badawcze czy hipotezy a na pewno nie formułuje ich *explicite*. Należy jednak pamiętać, że poza syntetycznym omówieniem trafnie wybranych badań empirycznych (Nijssen et al. 2019 w rozdziale *Robots as humans*) nie stanowi efektu własnych badań empirycznych. Wprowadzenie tych elementów mogłoby mieć walor porządkujący. Ich brak w tej formie może jednak wynikać z przyjętej formy narracji bliższej piśmiennictwu międzynarodowemu niż krajowemu. W tym miejscu pragnę podkreślić, że w mojej ocenie lepiej kiedy nie ma tych elementów we wstępie/wprowadzeniu jeżeli później nie są one w żadnym/niewielkim stopniu realizowane, co niestety zdarza się w pracach wskazywanych w postępowaniach awansowych jako “osiągnięcia”.

Już rozdział *Introduction* prezentuje elementy, które są charakterystyczne dla kolejnych rozdziałów recenzowanej pracy. Są to: bardzo przejrzyste prezentowanie omawianych zagadnień, sprawne poruszanie się po omawianej tematyce, osadzenie tematu w dostępnej literaturze (w tym badawczej), która jest przede wszystkim anglojęzyczna. Na tym tle jedynym elementem, który mógłby uzupełnić prowadzone rozważania wydawać się może pominięcie stałego punktu odniesienia dla polskiej nauki prawa karnego, tj. praci niemieckojęzycznych. Okazuje się jednak, że ten pozorny brak wynika z braku publikacji na podjęty przez Habilitanta temat w języku niemieckim. Wyszukiwania w

bazach zawierających prace akademickie (m.in. Google scholar, researchgate.net, Scopus) z użyciem terminów takich jak m.in.: *Strafrechtlicher Schutz des Roboters*, *Robot + Strafrecht*, *Robot + Abwehr + Strafrecht* przynosi wyniki dotyczące odpowiedzialności za działania robotów/AI a nie odpowiedzialności za ataki na roboty/AI. Tego właśnie dotyczą pozycje cieszące się największym zainteresowaniem w świecie akademickim, jak np. Gleß, S., & Weigend, T. (2014). *Intelligente Agenten und das Strafrecht. Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, 126(3), 561-591. Czy: Günther, J. P. (2016). *Roboter und rechtliche Verantwortung: eine Untersuchung der Benutzer-und Herstellerhaftung* (Vol. 814). Herbert Utz Verlag. Wszystko wskazuje na to, że (nieliczne) prace autorów i autorek z niemieckojęzycznego świata akademickiego dotyczące tematyki recenzowanej monografii ukazywały się wyłącznie w języku angielskim lub w miejscach nieindeksowanych przez wykorzystane do przeze mnie do poszukiwań bazy danych. To kolejny element potwierdzający, że wybrany przez Habilitanta temat jest autentycznie oryginalny.

Określenie przez Habilitanta dwóch pierwszych rozdziałów Jego monografii jako wprowadzające (Autoreferat) może dawać mylne wyobrażenie co do ich wartości poznawczej. Rzeczywiście wprowadzają one w omawianą tematykę, ale stanowią też efekt dogłębnej analizy opisywanego zjawiska. Widać to zwłaszcza na przykładzie rozdziału 2 (*The moral status of robots*). Habilitant przedstawia szereg koncepcji, które są wykorzystywane do opisu/rozstrzygnięcia statusu moralnego robotów. Podział na agentów moralnych i pacjentów moralnych wprowadzony w tym rozdziale stanowi punkt odniesienia w kolejnych rozdziałach monografii. Ważny element tego rozdziału (oraz kolejnych) z perspektywy celu niniejszej recenzji stanowi wkład własny Autora. Nie poprzestaje On bowiem na zaprezentowaniu poglądów innych osób. W większości przypadków towarzyszą temu Jego własne komentarze, a każdy rozdział zamyka sekcja podsumowująca prowadzony wywód (*Conclusions*).

W mojej ocenie zaletą recenzowanej pracy jest możliwość czytania jej jako całości, jak również zapoznania się z poszczególnymi rozdziałami jako w zasadzie samodzielnymi pracami stanowiącymi każdorazowo zamkniętą całość. Zakładam, że to stoi za (krótkimi) powtórzeniami, zwłaszcza w rozdziałach 3-7. Niewątpliwie największą wartość poznawczą ma przeczytanie całej książki. Lektura pozwala docenić wybór wątków i sposób ich zaprezentowania. Od rozdziału 3. (*Robots as humans*) do rozdziału 8. (*Police robots*) Habilitant krok po kroku prezentuje i analizuje kolejne wyzwania dla prawa karnego związane z upowszechnianiem się wykorzystania robotów na różnych polach. Są to w kolejności rozdziałów w książce zagadnienia związane z: coraz powszechniejszym "uczłowieczaniem" robotów i tym jakie to niesie konsekwencje dla prawa karnego (Rozdz. 3. *Robots as humans*); przemocą dotyczącą robotów - ponownie z implikacjami dla prawa karnego (Rozdz. 4. *Mistreatment*

of robots); sex robotami w kontekście obowiązujących i postulowanych prawnych ograniczeń w ich stosowaniu - także z osadzeniem rozważań w prawie karnym (rozdz. 5 *Sex robots*); relacjami, w tym towarzyskimi, przyjacielskimi i romantycznymi z robotami oraz konsekwencjami dla prawa karnego (Rozdz. 6 *Relations with robots*); chyba najbardziej nieoczywistym aspektem tj. religijnymi rolami robotów w, w jakich występują/mogą występować w powiązaniu z normami prawa karnego (Rozdz. 7. *Robots, artificial intelligence, and religions*); robotami policyjnymi rozumianymi także jako funkcjonariusze publiczni (Rozdz. 8 *Police robots*).

Omawiane w recenzowanej książce zagadnienia dotyczą w niektórych przypadkach stosunkowo egzotycznych dla znacznej części potencjalnych Czytelników przypadków, ale Autor jasno szkicuje kontekst społeczny uzasadniający pogląd, że pewne procesy stają się coraz bardziej powszechne i prawdopodobnie będą się upowszechniać. Poczynając od "uczłowieczania" robotów polegającego na nadawaniu im imion do traktowania jak partnerów (romantycznych, życiowych, seksualnych) czy wejścia w rolę funkcjonariuszy publicznych (roboty policyjne). Analityczne podejście filozoficzno-etyczne wykorzystywane przez Autora w połączeniu z przyjętą ramą (polskiego) prawa karnego umożliwia analizę wybranych przez Autora obszarów.

Częścią własnej analizy Autora i Jego własnym oryginalnym wkładem w rozwój dyscypliny nauki prawne są rozważania dotyczące możliwości wykorzystania obecnie obowiązujących przepisów prawa karnego oraz postulowane zmiany w tym zakresie (na gruncie polskiego prawa karnego). Są one (podobnie jak cała książka) prowadzone w bardzo jasny sposób, według mnie w pełni zrozumiały także dla Czytelników nie znających polskiego porządku prawnego. W mojej ocenie analizy te są bardzo trafne i wyważone. Autor nie zbliża się w nich do kuszącego obszaru skrajności, który mógłby Mu zapewnić większą rozpoznawalność (cytowalność) w środowisku akademickim. Możliwe, że niektóre postulaty *de lege ferenda* zostaną w najbliższych latach wdrożone. Jeżeli nie w Polsce to w innych krajach.

Należy zwrócić uwagę, że za każdym razem kiedy pewne zagadnienia stanowiły już przedmiot wcześniejszych prac Autora jasno i jednoznacznie zwraca na to uwagę. Dotyczy to zarówno książki, jak i Autoreferatu. Habilitant nie zbliża się do niechlubnej praktyki autoplagiatu.

Jedynym elementem, którego w mojej ocenie brakuje recenzowanej pracy to rozdział podsumowujący. Każdy rozdział zawiera wspomnianą sekcję/podrozdział podsumowanie. Dodanie podsumowania całości według mnie pozwoliłoby na szersze spojrzenie na analizowane przez Autora zjawisko/zjawiska. Nawet jednak ten brak nie wpływa na pozytywną ocenę wskazanego przez Habilitanta osiągnięcia naukowego. Spełnia ono warunek istotnego wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Przede wszystkim ze względu na trafny wybór oryginalnego tematu i jego rzetelne

przedstawienie. Zawiera ono bowiem zarówno przegląd dostępnej literatury, jak również efekty własnego oryginalnego podejścia do omawianych zagadnień. Jestem przekonany, że w przeciągu kilku lat książka ta zyska status "klasycznego" dzieła, do którego będą odwoływać się osoby zajmujące się stykiem nowych technologii wykorzystujących AI (nie tylko robotów), etyki/moralności oraz prawa karnego.

W związku z powyższym oceniam recenzowaną monografię K. Mamak, *Robotics, AI and Criminal Law: Crimes against Robots*, Routledge 2023, s. 144; jako będącą osiągnięciem naukowym, stanowiącym znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy.

2.2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych Doktora Kamila Mamaka po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych

Habilitant przedstawił imponujący dorobek publikacyjny od czasu uzyskania stopnia doktora nauk prawnych (2018), chociaż ustawodawca nie wprowadza w tym zakresie cezurę czasowej powstania osiągnięć mających stanowić podstawę uznania, że stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny. Dorobek podoktorski Habilitanta obejmuje dwie jednoautorskie recenzowane monografie naukowe wydane przez wydawnictwo znajdujące się na liście Ministra właściwego ds. nauki (oprócz przedstawionej jako osiągnięcie naukowe, przy czym jedna to skrócona wersja pracy doktorskiej Habilitanta), 9 rozdziałów w książkach oraz 16 artykułów w czasopiśmie naukowych. Zdecydowana większość tych publikacji (19) została wydana (jest zaakceptowana do druku) w języku angielskim w recenzowanych międzynarodowych czasopiśmie naukowych. Nie znalazłem wśród nich publikacji w tzw. wydawnictwach drapieżnych (*predatory publishers*), co oznacza niesłychanie wysoką efektywność publikacyjną Habilitanta. Należy też zwrócić uwagę, że są to publikacje w książkach wydawanych przez różnych wydawców, pod redakcją naukową różnych redaktorów. Podobnie artykuły opublikowane zostały w różnych międzynarodowych recenzowanych czasopiśmie naukowych cieszących się renomą nie tylko na liście punktacyjnej Ministra właściwego ds. nauki, ale także (co w mojej ocenie jest ważniejsze) w środowisku akademickim. Bez wątplenia wysoką renomą cieszą się takie czasopisma takiej jak m.in.: *European Journal of Criminology*, *Ethics and Information Technology*, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, *International Journal of Social Robotics*. Wyrazem tego jest m.in. Impact Factor tych czasopiśmie, ale przede wszystkim to jakie teksty są w nich publikowane, w tym jak drobiazgowy jest system recenzyjny.

Dorobek Habilitanta jest imponujący nie tylko na poziomie ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym. Nawet wyłączając artykuły, których tezy rozwija w książce ocenionej w punkcie 2.1, pozostaje szereg publikacji dotyczących głównego zainteresowania Habilitanta w ostatnich latach, jak i innych obszarów. W zasadzie wybór nawet jednej z tych publikacji w połączeniu z monografią ocenioną przeze mnie w pkt. 2.1 niniejszej recenzji jest wystarczający do uznania, że spełniony został wymóg osiągnięć stanowiących znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy. Taki warunek spełnia np. artykuł Mamak, K. (2022). Humans, Neanderthals, robots and rights. *Ethics and Information Technology*, 24(3), 33, w którym Habilitant na przykładzie Neandertalczyków omawia zagadnienie związane z pojawiającymi się głosami, że roboty mogą mieć prawa takiej jak ludzie lub analogiczne. Zainteresowania Habilitanta i Jego prace dotyczą nie tylko zagadnień związanych z robotami/AI. Przykładem publikacji rozwijającej wątki podejmowane przez Habilitanta jeszcze na etapie poprzedzającym uzyskanie stopnia doktora nauk prawnych jest Mamak, K. (2021). Do we need the criminalization of medical fake news?. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 24(2), 235-245. Wybór zagadnienia medycznych fake newsów jako przedmiotu zainteresowań naukowych poprzedzający pandemię COVID 19 stanowi kolejny dowód na trafne dobieranie przez Habilitanta oryginalnych i doniosłych społecznie i prawnie zagadnień.

Z tezami zawartymi przez Habilitanta w Jego pracach można się nie zgadzać (osobiście mam inne zdanie na niektóre kwestie), ale nie obniża to w żadnej mierze ich wartości pozwalającej uznać je za znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

Zobiektywizowanym, chociaż nie zawsze idealnym wskaźnikiem wkładu w rozwój dyscypliny naukowej jest recepcja w środowisku akademickim mierzona kryteriami parametryzacyjno - ewaluacyjnymi. W bazie Scopus liczba cytowań zindeksowanych 17 publikacji Habilitanta wynosi 81 (w 48 dokumentach) a indeks Hirscha jest równy 5. W dużo bardziej 'demokratycznej i inkluzywnej' bazie *Google Scholar* suma cytowań to 277 a indeks Hirscha jest równy 9 (stan na 20 czerwca 2024 r.). Oczywiście bazy te w jakimś stopniu faworyzują publikacje wydawane w innych dyscyplinach zwłaszcza w naukach ścisłych oraz w języku angielskim. Jak na dyscyplinę nauki prawne na tle krajowego środowiska akademickiego cytowalność prac Habilitanta można z pewnością uznać za co najmniej dobrą.

Osiągnięcia naukowe Pana Doktora Kamila Mamaka oceniam jako stanowiące znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny naukowej nauki prawne w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy.

3. Ocena aktywności naukowej Habilitanta

Zgodnie z art. 291 ust. 1 pkt 3 Ustawy warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest wykazanie się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Jak wskazałem w pkt. 1 *Uwagi wstępne* niniejszej recenzji Dziekan WPiA UJ w swoim piśmie z dnia 18 kwietnia 2024 r. w zakresie oczekiwanej ode mnie recenzji zawarł ocenę tego, czy osiągnięcia naukowe Pana Doktora Kamila Mamaka odpowiadają wymaganiom określonym także w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Najtrafniejszą miarą istotności aktywności naukowej stanowią w mojej ocenie znaczące publikacje naukowe. Habilitant bez wątplenia wykazał się na tym polu niesłychanie wysoką aktywnością (zob. pkt 2 niniejszej recenzji). Oprócz tego wielokrotnie prezentował swoje prace na krajowych, ale przede wszystkim międzynarodowych konferencjach naukowych, lub na zaproszenie prezentował wyniki swoich prac w różnych zagranicznych ośrodkach naukowych mających swoje siedziby na trzech kontynentach. Od czasu uzyskania stopnia doktora nauk prawnych do złożenia wniosku habilitacyjnego miało to miejsce 26 razy. Były to zarówno prezentacje samodzielne jak i współautorskie.

Ponadto Habilitant w latach 2014-2017 kierował grantem Narodowego Centrum Nauki w programie Preludium a w latach 2018-2019 uczestniczył w pracach zespołu grantowego kierowanego przez prof. dr hab. Włodzimierza Wróbla (grant NCN program OPUS).

Aktywność naukowa Habilitanta miała miejsce w zdecydowanie większej liczbie miejsc niż jedna uczelnia. Oprócz wymienionych wystąpień będących tego świadectwem od 2021 roku jest On pracownikiem Uniwersytetu Helsińskiego na stanowisku naukowo-dydaktycznym.

W związku z powyższym aktywność naukowa Habilitanta zdecydowanie spełnia wymogi wskazane w art. 219 ust. 1. pkt 3 ustawy.

4. Konkluzje

Bez cienia wątpliwości oceniam osiągnięcia naukowe Habilitanta, Pana Doktora Kamila Mamaka za spełniające wymogi wskazane w art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy.

Podobnie pozytywnie oceniam aktywność naukową Habilitanta realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury w szczególności zagranicznej. Według mnie spełnia ona w pełni wymogi wskazane w art. 219 ust. 1. pkt 3 ustawy.

